

Sygn. akt I CZ 75/13

POSTANOWIENIE

Dnia 27 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa K. Ż.-S.

przeciwko Wspólnocie Mieszkaniowej N.

o stwierdzenie nieważności uchwał,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 września 2013 r.,

zażalenia powódki na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 stycznia 2013 r.,

oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Powódka wносиła o „uznanie za niezgodne z porządkiem prawnym i wyeliminowanie z obrotu prawnego” uchwał nr 6 i 7 z dnia 17 maja 2010 r. pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej o powołaniu w skład zarządu A. K. i W. S., wskazując, że są one niezgodne z prawem, gdyż nie uzyskały większości 50% głosów, bowiem osoby, które oddały głos nie dysponowały stosownym pełnomocnictwem rodzajowym udzielonym przez pozostałych współwłaścicieli lokali. Jej pełnomocnik wносиł o stwierdzenie nieważności powyższych uchwał.

Strona pozwana wносиła o oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy w W. ustalił między innymi, że za podjęciem kwestionowanych uchwał głosowali właściciele reprezentujący łącznie 0,461 udziałów, gdyż głos oddany za lokal nr 6, którego współwłaścicielami byli J. S., A. S. i W. S. należy uznać za nieważny, bowiem swojego stanowiska w sprawie uchwały nie wyraziła W. S., która nie brała udziału w głosowaniu ani nie udzieliła pełnomocnictwa pozostałym współwłaścicielom. Inne zarzuty powódki dotyczące głosowania Sąd Okręgowy uznał za nieuzasadnione.

Stwierdzając, że wobec niezyskania wymaganej większości 50% głosów przedmiotowe uchwały nie zostały podjęte, Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo powinno zmierzać do ustalenia istnienia bądź nieistnienia tych uchwał, nie jest bowiem możliwe uchylenie uchwały, która nie została podjęta i nie istnieje w obrocie prawnym.

Z tych względów Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2012 r. oddalił powództwo.

W wyniku apelacji powódki, która wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i stwierdzenie, że zaskarżone uchwały nigdy nie zostały podjęte – Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 30 stycznia 2013 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd drugiej instancji uzupełnił postępowanie dowodowe przez dopuszczenie dowodu z pełnomocnictw udzielonych przez współwłaścicieli lokalu nr 6 i ustalił dodatkowo, że W. S. udzieliła swojej córce J. S. pełnomocnictwa notarialnego do

podejmowania w jej imieniu wymienionych w akcie notarialnym czynności prawnych i składania oświadczeń woli, w tym między innymi do reprezentowania jej przed wspólnotami mieszkaniowymi, a w szczególności wobec pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej i składania w jej imieniu wszelkich oświadczeń woli, w tym jednostronnych oraz oświadczeń wiedzy. Także A. S. udzielił J. S. pełnomocnictwa do reprezentowania go we wszystkich sprawach Wspólnoty Mieszkaniowej włącznie z głosowaniem i podejmowaniem uchwał.

Sąd Apelacyjny uznał, że udzielone pełnomocnictwa odpowiadają regulacji dotyczącej zarządu rzeczą wspólną zawartej w art. 199 lub 201 k.c., z których wynika, że współwłaściciele lokalu stanowiącego odrębną własność powinni umocować jednego z nich do udziału w podejmowaniu uchwał wspólnoty mieszkaniowej z prawem głosowania. Stwierdził, że wobec tego, iż powyższe pełnomocnictwa są prawidłowe i skuteczne, błędne okazało się ustalenie Sądu Okręgowego, że głos oddany za lokal nr 6 nie był ważny. Uwzględnienie głosów oddanych za ten lokal, tj. 0,077, prowadzi do stwierdzenia, że zaskarżone uchwały zapadły wymaganą większością głosów, gdyż głosami reprezentującymi 0,538 udziałów, nie są więc uchwałami nieistniejącymi, jak przyjął Sąd Okręgowy.

Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 25 ust.1 u.w.l. powództwo o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej może opierać się na twierdzeniu, iż uchwała jest niezgodna z prawem, co może obejmować zarzut nieprawidłowego trybu jej podjęcia. Ustalenie w postępowaniu apelacyjnym, że sporne uchwały zostały skutecznie podjęte wobec uzyskania wymaganej większości głosów prowadzi, zdaniem Sądu Apelacyjnego, do wniosku, że Sąd pierwszej instancji przyjmując, iż uchwały nie zostały podjęte, nie orzekł o żądaniu pozwu, a tym samym nie rozpoznał istoty sprawy, co uzasadniało uchylenie zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny zwrócił też uwagę, że podzielenie stanowiska o nieistnieniu zaskarżonych uchwał, oznaczałoby, iż w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji pozwana Wspólnota nie była prawidłowo reprezentowana.

W zażaleniu na wyrok Sądu Apelacyjnego powódka zgłosiła zarzut naruszenia art. 381 k.p.c. przez uwzględnienie nowych faktów i dowodów, mimo że strona mogła je powołać przed Sądem pierwszej instancji. Stwierdzając, iż

zaskarżone uchwały są nieważne między innymi dlatego, że żadne z pełnomocnictw udzielonych przez współwłaścicieli lokalu nr 6 nie było pełnomocnictwem rodzajowym, jak również z powodu innych zarzucanych przez nią uchybień, wskazała, że rzutuje to na brak prawa do reprezentowania strony pozwanej przez A. K. i W. S., co prowadzi do nieważności postępowania z przyczyn określonych w art. 379 pkt 2 k.p.c. Wskazała też na nierozpoznanie przez Sąd Apelacyjny wniosku o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.

Wnosiła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uwagi na treść zarzutów podniesionych przez skarżącą zachodzi potrzeba wyjaśnienia celu regulacji wprowadzonej z dniem 3 maja 2012 r. w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zgodnie z którym zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylenie przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Jak wielokrotnie wskazywał już Sąd Najwyższy i co wynika także z uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej z dnia 16 września 2011 r. (Dz. U. Nr 233, poz.1381) zawartego w Druku Sejmowym nr 4332 VI kadencji, instytucja zażalenia do Sądu Najwyższego na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji służyć ma skontrolowaniu, czy orzeczenie to, które w obowiązującym systemie apelacji pełnej, powinno być wyjątkiem od zasady merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd drugiej instancji, zostało wydane prawidłowo i oparte na jednej z wymienionych w art. 382 § 2 i § 4 k.p.c. podstaw kasatoryjnych, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Rozważając charakter zażalenia wprowadzonego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy podkreślił, że kontrola dokonywana w ramach tego środka powinna mieć charakter formalny, ograniczony do badania prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przesłanek uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji. Oznacza

to, że w razie uchylenia tego orzeczenia na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania. Jeżeli natomiast podstawą orzeczenia kasatoryjnego były przesłanki określone w art. 386 § 4 k.p.c., Sąd Najwyższy bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował wskazane w tym przepisie przyczyny uzasadniające uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji oraz czy rzeczywiście przyczyny te wystąpiły. Dokonywana ocena ma charakter czysto procesowy, co oznacza, że nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji. Tak określony zakres kontroli nie obejmuje oceny zasadności roszczeń ani merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się ściśle do wskazanych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. podstaw uzasadniających uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy wyroku ani prawidłowości zastosowania przez sąd drugiej instancji przepisów prawa procesowego niezwiązanych z podstawami kasatoryjnymi, lecz zażalenie to jest skierowane przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 213/3/41, z dnia 9 listopada 2012 r. IV CZ 156/12, z dnia 10 stycznia 2013 r. IV CZ 170/12 i z dnia 15 lutego 2013 r. I CZ 5/13, niepubl.).

Rozpoznając zażalenie na wyrok kasatoryjny sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy musi jednak w pierwszej kolejności ocenić, czy orzeczenie sądu drugiej instancji stanowiące przedmiot zaskarżenia nie zapadło w warunkach nieważności postępowania. Zgodnie bowiem z art. 378 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. okoliczności te Sąd Najwyższy rozpoznając zażalenie bierze pod uwagę z urzędu.

Powódka zarzuciła w zażaleniu, że doszło do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji z przyczyn określonych w art. 379 pkt 2 k.p.c., gdyż strona pozwana była reprezentowana przez zarząd, który faktycznie nie został wybrany, bowiem uchwała Wspólnoty z dnia 17 maja 2010 r. o jego wyborze – będąca przedmiotem zaskarżenia w rozpoznawanej sprawie – była nieważna.

Gdyby stanowisko to uznać za uzasadnione, nieważne, z tych samych powodów, byłoby także postępowanie przed Sądem Apelacyjnym prowadzące do wydania zaskarżonego wyroku, co wymaga oceny Sądu Najwyższego w ramach obowiązku wzięcia pod uwagę z urzędu nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji.

W rozpoznawanej sprawie kwestia nieważności uchwały o powołaniu członków zarządu pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej jest jednocześnie materialnoprawną przesłanką roszczenia, której ocena przez Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym w ramach badania nieważności postępowania prowadzącego do wydania zaskarżonego wyroku kasatoryjnego, stanowiłaby w istocie rozpoznanie i przesądzenie przez Sąd Najwyższy w ramach postępowania zażaleniowego materialnoprawnych przesłanek roszczenia, a więc rozpoznanie istoty sprawy. Byłoby to bez wątpienia sprzeczne z celem zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Prowadziłoby także do obejścia przepisów o skardze kasacyjnej przez przyzwolenie na to, by zażalenie na wyrok kasatoryjny sądu drugiej instancji stanowiło substytut skargi kasacyjnej, a więc środka prawnego zasadniczo innej rangi, sformalizowanego i mającego szansę rozpoznania przez Sąd Najwyższy tylko w wypadku spełnienia ściśle określonych przesłanek (porównaj między innymi postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2013 r. IV CZ 170/12 i z dnia 5 lipca 2013 r. IV CZ 65/13, niepubl.). W sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, przesądzenie przez Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym prowadzonym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. materialnoprawnej istoty sprawy, mogłoby prowadzić do kolizji orzeczniczych.

Z tych względów w sytuacji, gdy kwestia nieważności uchwały o powołaniu członków zarządu osoby prawnej jest materialnoprawną przesłanką roszczenia zgłoszonego w sprawie, Sąd Najwyższy badając z urzędu w postępowaniu zażaleniowym na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ewentualną przyczynę nieważności postępowania przed tym sądem powinien ograniczyć się do oceny przesłanek wyłącznie procesowych, nie rozstrzygając przesłanek materialnoprawnych ewentualnej nieważności uchwały o powołaniu członków zarządu.

Przenosząc rozważania te na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że ponieważ zaskarżona uchwała o powołaniu zarządu pozwanej Wspólnoty, który reprezentuje ją w sprawie, nie została wyeliminowana z obrotu prawnego prawomocnym wyrokiem sądowym ani w żaden inny sposób przewidziany prawem, członkowie zarządu wybrani na mocy tej uchwały są uprawnieni do reprezentowania pozwanej Wspólnoty przed sądem. Jak bowiem wskazał Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 18 września 2013 r. III CZP 13/13 (jeszcze nie publ.), wyrok sądu stwierdzający nieważność sprzecznej z ustawą uchwały wspólników spółki z o.o. lub uchwały walnego zgromadzenia S.A. ma charakter konstytutywny, co należy odnieść także do uchwał wspólnoty mieszkaniowej. Dopóki zatem nie zapadł prawomocny wyrok sądu stwierdzający nieważność lub nieistnienie albo uchylający uchwałę wspólnoty o powołaniu członków zarządu, osoby te są uprawnione do reprezentowania wspólnoty w postępowaniu sądowym. Nie doszło zatem do nieważności postępowania w sprawie.

Przechodząc do zarzutów zażalenia należy stwierdzić, że ze wskazanych na wstępie powodów zarówno zarzuty naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 381 k.p.c. i art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., jak również pozostałe zarzuty nieskonkretyzowane poprzez wskazanie naruszonych przepisów prawa, nie mogą być skuteczne, gdyż nie dotyczą wskazanej przez Sąd Apelacyjny przesłanki uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji, którą było nierozpoznanie istoty sprawy. Zarzuty procesowe w żaden sposób nie wiążą się z tą przesłanką i dlatego nie mogą być skuteczne, natomiast zarzuty dotyczące nieważności zaskarżonej uchwały nie mogą być, jak wskazano wyżej, przedmiotem oceny Sądu Najwyższego w ramach postępowania zażaleniowego wszczętego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Skarżąca nie zgłosiła natomiast żadnych zastrzeżeń ani zarzutów dotyczących stanowiska Sądu Apelacyjnego co do tego, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, nie zakwestionowała tego stanowiska ani nie zgłosiła zarzutu naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Wprawdzie w postępowaniu zażaleniowym skarżący nie musi powoływać podstaw zaskarżenia i zarzutów z taką precyzją, jakiej ustawodawca wymaga w art. 398³ § 1 k.p.c. od skargi kasacyjnej, jednak musi wskazać argumenty odnoszące się do okoliczności istotnych dla oceny

prawidłowości zaskarżonego orzeczenia. W zażaleniu na wyrok kasatoryjny sądu drugiej instancji, w którym jako przyczynę uchylecia wyroku sądu pierwszej instancji wskazano nierozpoznanie istoty sprawy, skarżący, choć nie musi powoływać art. 386 § 4 k.p.c., jako podstawy zaskarżenia, powinien jednak wskazać, że nie zgadza się ze stanowiskiem sądu drugiej instancji o nierozpoznanii istoty sprawy i przedstawić argumenty uzasadniające jego stanowisko w tym przedmiocie. Skarżąca żadnych takich zarzutów ani argumentów nie przedstawiła, co musiało prowadzić do oddalenia zażalenia, jako pozbawionego uzasadnionych podstaw (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.). Zgodnie z art. 108 § 1 zd. pierwsze w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. o kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygnie sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.